



Платонівські чияння

Тези доповідей шостої
міжнародної наукової
конференції пам'яті академіка
Платона Білецького
Київ НАОМА
2018

8. Наталія Дмитренко, аспірант кафедри ТІМ НАОМА
(наук. керів. Л. С. Міляєва)

Зародження та розвиток іконографії, семантики та стилю сюжету «Таємна вечеря» у візантійському мистецтві

Ключові слова: семантика, іконографія, «Таємна вечеря», Візантійська імперія.

Перші твори із сюжетом «Таємної вечері» тягнуть до римських, язичницьких зразків мистецтва античності. В них Христос представляє собою молодого безбородого юнака в тозі. Переважно, такі твори представлені фресковим живописом римських катакомб, таких, як катакомби Св. Каліста та Прісцилли.

Варто зауважити, що з точки зору запозичення іконографії «Таємна вечеря» є близькою до зображень ранньохристиянського «AGAPE MVSCE / MIS / MISCENOSIS», зразком яких є настінні зображення сюжету в катакомбах Петра та Марцеліна в Римі.

Запозичення зображення учнів Христа, які проводять трапезу лежачи, як в мозаїках Сан Аполлінарі Нуово в Равенні, можна побачити і в античних мозаїках з музею Бардо в Ель-Джем, Туніс.

Втілення сюжету у фресковому оформленні скельної церкви Св. Богородиці в Іваново, Болгарія (12–14 ст.) заслуговують особливої уваги з точки зору використання римських колон із левами, які можна порівняти з світильниками, зображеними в «Таємній вечері» Київського Псалтиря. А до останнього твору варто розглянути й Кодекс Россано, який наочно вказує на те, що римська традиція зображення апостолів лежачи під час Таємної вечері активно використовувалася в 6 ст. Або ж, Євангеліє Св. Августина, датоване так само 6 ст., відкриває одне з перших ранньовізантійських, але ж все ще «античних» зображень Христа в момент Таємної вечері.

Для більш детального простеження розвитку іконографії пропонується звернути увагу на фрески церкви Св. Петра в Отранто, Італія.

Отже, не зважаючи на той факт, що існує велика кількість праць стосовно конкретних хрестоматійних пам'яток, розглянутий ряд творів дає підстави вважати, що зародження та розвиток іконографії обраного сюжету потребує ґрунтовного опрацювання та уваги в контексті розвитку візантійського мистецтва. Зокрема, увагу в такому дослідженні необхідно приділити: розміщенню сюжету в творі, якщо він є частиною певної програми: фреска (обрання локації розміщення в просторі храму), мініатюра (яку частину тексту проілюстровано), а також питанню стосовно того, якими джерелами (синоптичними чи євангельськими) користувалися майстри при створенні зображення.

